

שוע"ר סי' שצו

ד' השובת בעיר כל העיר נחשבת כד' אמות אע"פ שאינה מוקפת מחיצות כהלכתן כגון שיש בה פרצות הרבה במילואן וביותר מעשר דהואיל ובתי העיר מובלעים בתוך שבעים אמה ושירים של זה הרי כולם כדירה אחת.

שוע"ר סי' שצח

א' הבא למדוד אלפים אמה של תחום העיר אם יש לעיר ד' זוויות אפילו אינה מרובעת ממש שאין רחבה כארכה אלא ארוכה וקצרה או שהיתה מרובעת ולא לריבוע העולם ויש לה ד' זוויות מניחים אותה כמות שהיא ומודדין לה אלפים אמה מכל רוח מד' רוחותיה.

אבל אם היא עגולה שאין לה זוויות לא ימדוד לה מחומתה סביב אלא רואים אותה כאלו היא בתוך מרובע שארכו כארכה ורחבו כרחבה ומודדים חוץ מצלעות אותו מרובע שנמצא משתכר הזוויות כזה שלמדו חכמים ממגרשי הערים שהיו מרובעים כמ"ש בס"י שמ"ט.

וכן אם העיר היא משולשת או שיש לה צלעות רבות וזוויות רבות מרבעים אותה ריבוע שארכו כארכה ורחבו כרחבה היותר גדול ואח"כ מוציאים החוט חוץ למרובע אלפים אמה לכל רוח.

וכשהוא מרבע מרבעה לריבוע העולם כדי שתהא כל רוח ממנה משוכה כנגד רוח מרוחות העולם ומכוונת כנגדה ולא תהא באלכסונו של עולם.

ו' כל בית דירה שהוא יוצא מהעיר אף על פי שאין דרים בו עתה אלא שהוא ראוי לדירה שיש בו ד' אמות על ד' אמות אם אין בינו ובין העיר אלא ע' אמה ושירים שהם ב' שלישי אמה ועוד משהו שזהו שיעור צלע אחד מצלעות בית סאתים המרובעות ממש הרי זה מצטרף לעיר ונחשב ממנה וכשמודדין לה אלפים אמה מותחים חוט על פני כל רחבה חוץ לבית דירה זה ומשם מודדים לה אלפים אמה.

ז' היה בית קרוב לעיר [ב]ע' אמה ובית שני קרוב לראשון בע' אמה ובית ג' קרוב לב' בע' אמה וכן עד מהלך כמה ימים הרי הכל כעיר אחת וכשמודדים מודדים מחוץ לע' אמה מבית האחרון.

ח' כל בית שאינו עשוי לדירה אם דרים בו מצטרף לעיר אם הוא בתוך שבעים אמה ושירים לעיר כגון בית הכנסת שיש בו דירה לחזן הכנסת ובית עבודה זרה שיש בו דירה לכהניה והארוות של סוסים והאוצרות של תבואה שיש בהן דירה להשומר ... וכן גשר שיש בו דירה להמוכס ... ואם יש בנין על פני המערה הרי כל המערה חשובה דירה ע"י בנין שעל פיה ואין מתחילין למדוד אלא מסוף המערה אם הבנין הוא בתוך שבעים אמה לעיר והוא שיש בו ד' אמות על ד' אמות ואם אין בו ד' אמות המערה משלימתו לד' אמות אם יש בו רוב הד' אמות.

יא' היו ב' עיירות זו סמוכה לזו קמ"א אמה ושליש (ועוד דבר מועט) כדי שיהיה ביניהן ע' אמה ושירים לזו וע' אמה ושירים לזו חשובות שתיהן כעיר אחת.

יב' עושין התחומין סביב העיר כטבלא מרובעת דהיינו שמודד על פני כל אורך העיר למזרח אלפים אמה לחוץ וכן לצפון ואחר כך רואים כאלו היתה טבלא מרובעת אלפים על אלפים בקרן למלאותה ונמצא התחום בקרן אלפים ואלכסון שהם אלפים ות"ת וכן יעשה בשאר הקרנות.

שוע"ר סי' שצט

טו' נאמן הגדול לומר זכור אני שעד כאן היינו באים בשבת כשהייתי קטן, וסומכים על עדותו.

שוע"ר סי' תח

א' מפני שתחומין מדברי סופרים הקילו בהם והתירו למי שצריך לילך ד' אלפים אמה לרוח אחת מרוחות העיר שיניח מזון ב' סעודות בסוף אלפים מן העיר וזהו הנקרא עירובי תחומין שמערב התחומין זה עם זה ויתכוין לקנות שביתתו במקום עירובו או סמוך לו במקום שיוכל להביא לשם עירובו בבין השמשות ולאכלו אם היה רוצה להיות שם עד בין השמשות ולאכלו שמתוך כך מועיל לו עירובו לקנות שם שביתה בבין השמשות שנחשוב אותו כאלו שבת שם אע"פ שאינו שם בין השמשות לפי שדעתו של אדם ודירתו במקום מזוונתו הוא וכיון שמזוונתו מונחים שם בין השמשות הרי זה כאלו הוא עצמו שבת שם ויכול להלך למחר ממקום עירובו אלפים אמה לכל רוח אע"פ ששבת ולן בבית.

ומכל מקום אף שמשתכר בעירובו אלפים אמה שעכשיו יכול להלך מן העיר ד' אלפים לרוח אחת אלפים עד עירובו ואלפים להלאה מעירובו הרי הוא מפסיד בו אלפים שמן העיר לרוחות אחרות כגון אם הניח עירובו לסוף אלפים למזרח העיר אין לו ממקום עירובו אלא אלפים לכל רוח עם ד' קרנים שכל קרן הוא ג"כ אלפים כמו שנתבאר בס"י שצ"ט נמצא שהאלפים שלמערב הם בצד מזרח העיר ואינו יכול להלך חוץ לשער העיר לצד צפון ולצד דרום אפילו פסיעה אחת ואין צריך לומר לצד מערב העיר ואפילו לצד מזרח אינו יכול להלך על פני כולה אם היא רחבה יותר מד' אלפים וד' אמות שזהו שיעור של מערב עירובו אלפים של רוחב קרן צפונית מערבית ואלפים של רוחב קרן מערבית דרומית וד' אמות ביניהן כשיעור רוחב מקום קניית שביתתו שקונה לו עירובו שכל המניח עירוב יש לו שם ד' אמות כמו שיתבאר בס"י ת"ט כשמודדים לו אלפים לכל רוח מעירובו מודדים מחוץ לד' אמות אלו ואח"כ ממלאים הקרנות.